

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

566Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ –
INTERACTIO, 19.1.2022 - 20.1.2022Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανάπτυξη της τεχνητής
νοημοσύνης στις μικρομεσαίες και τις πολύ μικρές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις (MPME)»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2022/C 194/01)

Εισηγήτρια: η κ. **Marie-Françoise GONDARD-ARGENTI**

Απόφαση της ολομέλειας	25.3.2021
Νομική βάση	Άρθρο 32 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	13.12.2021
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.1.2022
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	566
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	238/0/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υπενθυμίζει ότι οι μικρομεσαίες (ΜΜΕ) και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις θα υιοθετήσουν την τεχνητή νοημοσύνη σε βαθμό ευθέως ανάλογο με την αξιοπιστία της, τη βιωσιμότητά της και τη μη εισαγωγή διακρίσεων, και εφόσον εντάσσεται σε ένα οικονομικό και κοινωνικό σύστημα που σέβεται το περιβάλλον και συμβάλλει στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων, την απασχολησιμότητα και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της υγείας για όλους τους Ευρωπαίους εργαζόμενους και πολίτες. Ο σεβασμός των θεμελιωδών και των κοινωνικών δικαιωμάτων και η ενίσχυση των απαιτήσεων διαφάνειας θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη και τον ενστερνισμό της τεχνητής νοημοσύνης από όλους τους πολίτες και τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

1.2. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι οι αυτοαπασχολούμενοι και οι ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις του συνόλου των κλάδων δραστηριότητας αντιπροσωπεύουν το 99 % των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), τα δύο τρίτα των θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα και πάνω από το ήμισυ της προστιθέμενης αξίας που παράγουν οι επιχειρήσεις της ΕΕ. Παρότι είναι εκτεθειμένες σε έναν ανταγωνισμό που έχει τροποποιηθεί ριζικά λόγω της ψηφιοποίησης της οικονομίας, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν καλούνται να διαδραματίσουν εξέχοντα ρόλο στην ψηφιακή και οικολογική μετάβαση της ΕΕ, ώστε να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις. Πρέπει λοιπόν να αποκτήσουν ισότιμη πρόσβαση στην τεχνητή νοημοσύνη, διαφορετικά η Ευρώπη θα στερηθεί τους πιο πολύτιμους οικονομικούς, κοινωνικούς και ανθρώπινους πόρους της.

1.3. Στη γνωμοδότησή της σχετικά με την αναθεώρηση του συντονισμένου σχεδίου για την τεχνητή νοημοσύνη ⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει ότι η ευρεία υιοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης από τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις έχει καίρια σημασία για την κάλυψη της υστέρησης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Παρά την ευελιξία τους, οι ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται για την ψηφιακή μετάβαση βρίσκονται αντιμέτωπες με σημαντικές ενδογενείς και εξωγενείς δυσχέρειες: κόστος, έλλειψη ευρυζωνικών υποδομών σε ορισμένες περιοχές, πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ανθρώπινους πόρους, πληροφόρηση, επιμόρφωση κ.λπ.

1.4. Η ΕΟΚΕ ζητά να αποκτήσουν οι ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις απλά εργαλεία και προσίτη χρηματοδότηση, που θα τις βοηθήσουν να εισάγουν αυτή τη δαπανηρή αλλά ωστόσο απαραίτητη τεχνολογία, ώστε να διαφυλάξουν, ή ακόμη και να τονώσουν, την ανταγωνιστικότητά τους. Η πρόσβαση σε δεδομένα καλής ποιότητας και επαρκούς ποσότητας, καθώς και στον πειραματισμό σε πραγματικές συνθήκες έχει προτεραιότητα.

1.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αποτελεσματική συνδρομή προς τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις κατά την υιοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης απαιτεί ισχυρή πολιτική βούληση σε όλα τα επίπεδα, στενή συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και ποιοτικό κοινωνικό διάλογο εντός των κρατών μελών.

1.6. Η μεγάλη ποικιλία των ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων στους διάφορους κλάδους δραστηριότητας απαιτεί δύο κύρια στοιχεία ώστε να εξασφαλιστεί η ασφάλεια δικαίου και η εμπιστοσύνη: κατάλληλη και στοχευμένη υποστήριξη σε θέματα τεχνητής νοημοσύνης, καθώς και έξυπνη νομοθεσία χωρίς αποκλεισμούς.

1.7. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διαδοθεί ταχέως σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, κατά προτεραιότητα δε στους επιχειρηματίες, η «εργαλειοθήκη» που προτείνεται στη σχετική μελέτη που δημοσίευσε η ΕΟΚΕ ⁽²⁾, η οποία συνιστά εκπαιδευτικό εργαλείο όπου περιγράφονται τα διάφορα στάδια της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης από τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Τα μέσα αυτά είναι κατάλληλα ώστε να διασκεδαστούν οι ανησυχίες που μπορεί να γείρει η συγκεκριμένη τεχνολογία και να αλλάξει το τοπίο στο πεδίο αυτό.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η μελέτη *Boosting the use of Artificial Intelligence in Europe's micro, small and medium-sized Enterprises* (Ενίσχυση της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης στις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις της Ευρώπης), την οποία δημοσίευσε η ΕΟΚΕ, αναλύει πέντε κλάδους (γεωργία, κατασκευαστικός τομέας, υγεία, νομικές υπηρεσίες και λογιστική) σε πέντε κράτη μέλη: Ιταλία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ρουμανία και Σουηδία. Οι συστάσεις που προτείνονται στην «εργαλειοθήκη» της μελέτης είναι προσιτές για τους πολιτικούς ιδύνοντες και για τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

2.2. Η πρόσφατη έκθεση του 2021 για τις ΜΜΕ, που δημοσιεύθηκε τον περασμένο Ιούλιο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽³⁾, περιγράφει καλά την κατάσταση ως προς την υιοθέτηση της ψηφιοποίησης από τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις στις 27 χώρες της ΕΕ, με βάση δύο έρευνες, που διενεργήθηκαν, αντίστοιχα, κατά την πρώτη φάση της πανδημίας και κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2020.

2.3. Οι 25 εκατομμύρια ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις, οικονομικοί στυλοβάτες της ΕΕ, με περίπου 100 εκατομμύρια θέσεις εργασίας και σχεδόν 57 % του ευρωπαϊκού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ), διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη δημιουργία αξίας στο σύνολο των κλάδων δραστηριότητας (από την παραδοσιακή ανεξάρτητη βιοτεχνία μέχρι την κοινωνική οικονομία, ήτοι 2,8 εκατομμύρια επιχειρήσεις, νεοφυείς επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας κ.λπ.) και απαιτούν κατάλληλη και στοχευμένη στήριξη, καθώς και έξυπνη νομοθεσία χωρίς αποκλεισμούς, που αποτελεί εγγύηση ασφάλειας δικαίου, εμπιστοσύνης και ποιότητας ζωής για τους εργαζομένους.

2.4. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί τα μέτρα που λαμβάνονται από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εξακολουθήσουν να αναπτύσσονται κατά περίπτωση με συγκεκριμένο τρόπο στην πράξη. Η προαναφερόμενη «εργαλειοθήκη» αναμένεται να ωθήσει τις δημόσιες αρχές να πειραματιστούν με κατάλληλες πρωτοβουλίες, σε συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

2.5. Η τεχνητή νοημοσύνη, που εξασφαλίζει τον μετασχηματισμό των βιομηχανιών, παραμένει συχνά απρόσιτη για τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις, καθώς η ευελιξία τους προσκρούει σε δυσχέρειες, τόσο ενδογενείς (ανθρώπινοι πόροι, κόστος, πρόσβαση σε ποιοτικά δεδομένα κ.λπ.) όσο και εξωγενείς (πρόσβαση σε ευρυζωνικές υποδομές, σε χρηματοδότηση, σε πληροφόρηση, σε επιμόρφωση κ.λπ.).

2.6. Η γενικευμένη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης από τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις έχει καίρια σημασία για την κάλυψη της υστέρησης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας ⁽⁴⁾, εφόσον οι πλέον εύλωτοι, οι αυτοαπασχολούμενοι, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οικογενειακές δομές ή όσες είναι απομακρυσμένες από τα αστικά κέντρα, καθώς και οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, αξίζουν ιδιαίτερη προσοχή ώστε να αποτραπούν τυχόν διακρίσεις, οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις των οποίων θα ήταν καταστροφικές για την ΕΕ στο σύνολό της.

⁽¹⁾ ΕΕ C 517 της 22.12.2021, σ. 56.

⁽²⁾ Πρόσκληση υποβολής προσφορών της ΕΟΚΕ αριθ. CES/FSA/02/2020· συντάκτης: Space Tec Partners.

⁽³⁾ Ετήσια έκθεση για τις ευρωπαϊκές ΜΜΕ 2020/2021, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ιούλιος 2021.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση INT/939 σχετικά με το συντονισμένο σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την τεχνητή νοημοσύνη (ΕΕ C 517 της 22.12.2021, σ. 56).

2.7. Η καθιέρωση κλίματος εμπιστοσύνης αποτελεί επιτακτική ανάγκη ώστε να ενταχθούν οι ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις στη στρατηγική αριστείας και πρωτοπορίας που επιδιώκει η ΕΕ. Αυτό προϋποθέτει την κινητοποίηση όλων των θεσμικών φορέων, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι τις εθνικές κυβερνήσεις και τις περιφερειακές και τοπικές δομές, προκειμένου να προσφερθούν στοχευμένα εργαλεία και ενισχύσεις, ανάλογα με το μέγεθος, και να εξασφαλιστεί υποστήριξη και εγγυήσεις για τις επενδύσεις. Η μείωση του ψηφιακού χάσματος και η ολοκλήρωση των δικτύων προκειμένου να γεφυρωθεί το χάσμα σε θέματα τεχνητής νοημοσύνης μεταξύ των ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων, αφενός, και των μεγάλων ομίλων, αφετέρου, είναι ζωτικής σημασίας.

2.8. Η εμπιστοσύνη απαιτεί ισχυρή πολιτική βούληση για στενή συνεργασία σε όλα τα επίπεδα: η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, οι κοινωνικοί εταίροι, οι ενώσεις, τα εμπορικά επιμελητήρια, οι επαγγελματικές οργανώσεις, οι όμιλοι κ.λπ., που είναι γνωστοί και αναγνωρισμένοι στο πεδίο, τόσο από τους εργοδότες όσο και από τους εργαζομένους των ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων, είναι οι καταλληλότεροι για να ενημερώνουν τους εργαζομένους και τους εργοδότες σχετικά με τους κινδύνους και τις προκλήσεις, ανάλογα με τον κλάδο δραστηριότητας. Διαθέτουν όλα τα προσόντα για να εμπνέουν τις πολιτικές αποφάσεις σε όλα τα επίπεδα, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων σε θέματα τεχνητής νοημοσύνης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα ήταν καλό τα κράτη μέλη να προωθήσουν κοινωνικό διάλογο και συλλογικές διαπραγματεύσεις υψηλής ποιότητας, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος των πολιτικών που αφορούν τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

2.9. Η σημασία της αποτελεσματικής στόχευσης προς τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις⁽⁵⁾ των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, όπως τα «Ψηφιακή Ευρώπη» και «Ορίζων Ευρώπη», αποτελεί απόδειξη. Πρέπει να κινητοποιηθούν όλα τα μέσα, σε απλή στη χρήση τους μορφή.

2.10. Η διαρκώς εντεινόμενη πολυπλοκότητα των αλγορίθμων υπονομεύει την ποιότητα και την προστασία των δεδομένων, ακόμα και την ασφάλεια και τη διαφάνεια, και εγείρει πολλές ανησυχίες δεοντολογικής τάξεως (διακρίσεις, αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων, αμφισβήτηση της αυτονομίας των αποφάσεων των ανθρώπων κ.λπ.). Οι εν λόγω προκλήσεις που αφορούν όλους, συμπεριλαμβανομένων και των ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων, και η ανάγκη μέγιστης επαγρύπνησης, δεν πρέπει να καθυστερήσουν την υιοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης από τις επιχειρήσεις αυτές.

2.11. Πολλές συστάσεις της ΕΟΚΕ επιβεβαιώνονται από τα συμπεράσματα της προαναφερθείσας μελέτης:

- Η υιοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης από τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις εξαρτάται πρωτίστως από τις γνώσεις τεχνητής νοημοσύνης που διαθέτουν τα διοικητικά τους στελέχη και οι εργαζόμενοί τους, μεταξύ άλλων όσον αφορά τους κινδύνους, πριν από την ανάπτυξη αυτών των τεχνολογιών.
- Μόνο η κατάλληλη χρηματοδότηση θα αντισταθμίσει τη μειονεκτική θέση λόγω μεγέθους και ωριμότητας, που εκ των πραγμάτων εμποδίζει την άνθηση της τεχνητής νοημοσύνης στις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Από αυτή την άποψη, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον προϋπολογισμό 1,98 δισεκατομμυρίων ευρώ που ανήγγειλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει του προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη»⁽⁶⁾. Οι κόμβοι καινοτομίας προσφέρουν την καλύτερη πρόσβαση στις πλέον πρόσφατες ψηφιακές ικανότητες και στην κατάρτιση των ενδιαφερομένων.
- Οι ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις χρειάζονται εξωτερικές βάσεις δεδομένων υψηλής ποιότητας. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη τονίσει τη σημασία της διασφάλισης καθολικής πρόσβασης στα μαζικά δεδομένα του δημόσιου τομέα, καθώς και της δημιουργίας ισχυρών διασυνδέσεων προγραμματισμού εφαρμογών (API), ακόμη και ευρωπαϊκών πλατφορμών για την ασφαλή ανταλλαγή δεδομένων⁽⁷⁾, όπως η GAIA-X. Έχει επίσης προτείνει μια αλληλέγγυα προσέγγιση για τη διαχείριση και την ανταλλαγή δεδομένων και τονίζει τη σημασία της ανάπτυξης του αλτροουισμού δεδομένων⁽⁸⁾.
- Όσον αφορά την παροχή τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης, την πρόσβαση σε δεδομένα, την τυποποίηση και την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, οι ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις χρειάζονται σαφείς και ομοιογενείς κανόνες εντός της ενιαίας αγοράς, οι οποίοι συνιστούν προϋπόθεση για τον υγιή ανταγωνισμό, που με τη σειρά του δημιουργεί οικονομική ανάπτυξη και θέσεις εργασίας. Επιπλέον, πρέπει να συμμετέχουν οι ίδιες, σε όσο το δυνατόν πιο πρώιμο στάδιο της διαδικασίας, στην κατάρτιση των κανόνων και ρυθμίσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σαφείς και διαφανείς λύσεις στα ζητήματα δεοντολογίας και λογοδοσίας θα οδηγήσουν στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης των πολιτών και των καταναλωτών, και θα παροτρύνουν τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις να υιοθετήσουν την τεχνητή νοημοσύνη.

2.12. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις συστάσεις της προαναφερθείσας μελέτης, τονίζοντας ότι απαιτούν ιδιαίτερος ενεργό και αδιάλειπτη πολιτική βούληση:

- να επιδιωχθεί, χάρη στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, η γενικευμένη γνώση της τεχνητής νοημοσύνης από τους πολίτες, ώστε όλες οι συνιστώσες της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ των οποίων και οι ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις, να αποβάλουν τους ενδοιασμούς τους κατά την οικειοποίηση της και να την αντιμετωπίζουν με ικανότητα και υπευθυνότητα. Είναι απαραίτητο να συμπληρωθεί η ακαδημαϊκή κατάρτιση με πρακτικές μεθόδους και να εξασφαλιστεί κατάλληλη και οικονομικά προσιτή διαρκής επιμόρφωση για τους αυτοαπασχολούμενους εργαζομένους, τα διευθυντικά στελέχη των ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων, καθώς και τους υπαλλήλους τους⁽⁹⁾. Όσον αφορά τα διευθυντικά στελέχη, πρέπει να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους σε εξωτερική εμπειρογνομοσύνη μέσω συμπράξεων μεταξύ επιχειρήσεων, καθολικά προσβάσιμης τεχνητής νοημοσύνης και προσφοράς τεχνητής νοημοσύνης ως υπηρεσίας·

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 210).

⁽⁶⁾ Αναγγελία του επιτρόπου κ. Thierry Breton, στις 10 Νοεμβρίου 2021.

⁽⁷⁾ Βλέπε ΕΕ C 240 της 16.7.2019 σ. 51.

⁽⁸⁾ Όπως ορίζεται στην αιτιολογική σκέψη 36 της πρότασης της Επιτροπής σχετικά με την πράξη για τη διακυβέρνηση δεδομένων, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020PC0767>.

⁽⁹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 1).

- να υπάρξει μέριμνα για την εύκολη πρόσβαση των ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική χρηματοδότηση και να ενεργοποιηθούν οι συνέργειες ευρωπαϊκής χρηματοδότησης προς όφελός τους·
- να εξασφαλιστούν οι αναγκαίες υποδομές και συνδέσεις σε όλες τις περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών, προκειμένου να αποφευχθεί το ψηφιακό χάσμα και να δοθεί πρόσβαση σε κατάλληλα και διαλειτουργικά δεδομένα, τα οποία η γεωργία, κυρίως, χρησιμοποιεί κατά κόρον·
- να εξασφαλιστεί εποικοδομητικός συντονισμός μεταξύ όλων των φορέων και όλων των επιπέδων·
- να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση του κοινού ως προς τις προκλήσεις της κυβερνοασφάλειας⁽¹⁰⁾, καθώς και ως προς την οικονομική και κοινωνική ζημία που προκαλούν τα στρεβλωμένα δεδομένα και άλλοι αναδυόμενοι δυνητικοί κίνδυνοι. Η ανθρώπινη πολυμορφία στον σχεδιασμό των εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης αποτελεί βασικό μέσο για τη βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων·
- να διαδοθούν ευρέως οι ορθές πρακτικές και οι επιτυχημένες επιτόπιες εμπειρίες, να διευκολυνθεί η ανταλλαγή διδαγμάτων που αντλήθηκαν από την αποκτηθείσα εμπειρία, ώστε να δοθεί το αναγκαίο λάκτισμα που θα οδηγήσει σε γενικευμένη υιοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης από τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

2.13. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων στις ακόλουθες αρχές δράσης σε θέματα τεχνητής νοημοσύνης:

- ξεκίνημα από μικρή κλίμακα, ώστε να δρομολογηθούν κατάλληλες και αναλογικές πολιτικές, ακόμη κι εάν χρειαστεί να προσαρμοστούν αργότερα και στις μεγάλες επιχειρήσεις·
- ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου και προώθηση της ορθής κατανόησης των κανόνων προκειμένου να διευκολυνθεί η υιοθέτησή τους από την επιχείρηση και να στηριχθούν οι επενδύσεις της για την περαιτέρω ανάπτυξη της καινοτομίας και της τεχνητής νοημοσύνης·
- διευκόλυνση της κατανόησης της τεχνητής νοημοσύνης από όλους, χάρη στον καλύτερο συντονισμό και την αύξηση των συνεργειών μεταξύ μέσων και πρωτοβουλιών πολιτικής, μέσω μιας ειδικής προς τούτο πλατφόρμας ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων·
- ενθάρρυνση του πειραματισμού σε πραγματικές συνθήκες στα πρώιμα στάδια της διαδικασίας, κυρίως με τη χρήση επιχειρησιακών πρωτοκόλλων δέσμευσης. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι είναι σημαντικό να διαθέτουμε «χώρους δοκιμών και “προστατευμένα” κανονιστικά περιβάλλοντα (“sandboxes”) που επιτρέπουν τον πειραματισμό και την πιλοτική εφαρμογή νέων ιδεών»⁽¹¹⁾, και ότι οι μηχανισμοί αυτοί απαιτείται να αξιολογούνται ώστε να προσαρμόζονται όσο το δυνατόν καλύτερα⁽¹²⁾. Οι κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας, το δίκτυο Enterprise Europe Network (EEN) και οι πλατφόρμες κατά παραγγελία πρέπει να συνεργάζονται στενά για να στηρίζουν τις ΜΜΕ στις προσπάθειες εφαρμογής·
- προώθηση μιας πανευρωπαϊκής προσέγγισης με την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς και την προσαρμογή των πολιτικών στις ανάγκες των κρατών μελών, από την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης έως την υιοθέτησή της·
- δυνατότητα για πρόσβαση τύπου «ανοικτών δεδομένων», με τήρηση της προστασίας και της ιδιοκτησίας των δεδομένων καθώς και με αύξηση των ροών δεδομένων για την τροφοδότηση των συστημάτων που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη·
- διασφάλιση μιας διαφανούς ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς με στόχο τη μείωση των κινδύνων και την αύξηση της δυνατότητας μεταφοράς των λύσεων τεχνητής νοημοσύνης προς τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Η διαλειτουργικότητα των βασικών ψηφιακών υποδομών αποτελεί καίρια προϋπόθεση γι' αυτό.

3. Ειδικές παρατηρήσεις⁽¹³⁾

3.1. Γεωργία

3.1.1. Ο αγροτικός τομέας, απόθεμα οικογενειακών ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων (το 96 % των γεωργικών εκμεταλλεύσεων το 2016), καλείται να αντιμετωπίσει διάφορες προκλήσεις: δημογραφία, κλίμα, ελκυστικότητα και ανταγωνιστικότητα.

3.1.2. Λαμβανομένων υπόψη των αποδεδειγμένων πλεονεκτημάτων της τεχνητής νοημοσύνης και της ρομποτικής στον τομέα αυτόν, είναι ευκαίριο να παρέχεται συνεχής στήριξη στους αγρότες και τους υπαλλήλους τους για τις μεταλλαγές αυτές, να αναπτυχθεί η σχετική κατάρτιση και μια κατάλληλη παιδαγωγική μέθοδος όσον αφορά την κοινή χρήση και τη συνάρθρωση δεδομένων⁽¹⁴⁾, καθώς και να διερευνώνται παράλληλα νέες λύσεις για την από κοινού καταβολή των δαπανών, όπως οι συνεταιριστικές μέθοδοι.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε σημεία 4.7 και 4.8 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ (EE C 429 της 11.12.2020, σ. 1).

⁽¹¹⁾ Βλέπε EE C 240 της 16.7.2019, σ. 51.

⁽¹²⁾ Βλέπε EE C 240 της 16.7.2019, σ. 51.

⁽¹³⁾ Οι ειδικές παρατηρήσεις αναφέρονται στους διάφορους κλάδους που εξετάζονται στην προαναφερθείσα μελέτη που δημοσίευσε η ΕΟΚΕ.

⁽¹⁴⁾ Οι γεωργοί, αν και χρησιμοποιούν κατά κόρον δορυφορικά και αυτοματοποιημένα δεδομένα, δεν θα ήταν πρόθυμοι να μοιραστούν τα δεδομένα τους, σύμφωνα με την έκθεση «Intelligence artificielle — État de l'art et perspectives pour la France» (Τεχνητή νοημοσύνη — Εξελίξεις και προοπτικές για τη Γαλλία), 2021.

3.2. Κατασκευαστικός τομέας

3.2.1. Αυτός ο κλάδος υψηλής έντασης εργατικού δυναμικού θα μπορούσε να επωφεληθεί περισσότερο από την ψηφιοποίηση: το 36 % των επιχειρήσεων του κλάδου έχουν υιοθετήσει τουλάχιστον μία τεχνολογία τεχνητής νοημοσύνης, σε σύγκριση με το 42 % επί του συνόλου των κλάδων δραστηριότητας.

3.2.2. Η μοντελοποίηση κτιριακών πληροφοριών (BIM — building information modeling), η οποία κατακτά όλο και περισσότερο έδαφος στον κλάδο και το 2016 χρησιμοποιείται από το 29 % των επιχειρήσεων, απαιτεί μαζικές επενδύσεις στην κατάρτιση και την εξασφάλιση ανοικτής και χωρίς διακρίσεις πρόσβασης στα λογισμικά ηλεκτρονικού σχεδιασμού, μέσω ανοικτών και τυποποιημένων διεπικοινωνιών («ανοικτή BIM») προκειμένου να μην τεθεί σε κίνδυνο η πρόσβαση των ΜΜΕ και πολύ μικρών επιχειρήσεων στην αγορά.

3.2.3. Τα χαρακτηριστικά αυτού του κλάδου και οι δυνατότητές του θα μπορούσαν να τον καταστήσουν υπόδειγμα της πράσινης και ψηφιοποιημένης Ευρώπης, εφόσον εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις για ασφαλή πρόσβαση στην αγορά από άποψη τεχνολογίας και νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις.

3.3. Υγεία

3.3.1. Στον κλάδο της υγείας, περισσότερο απ' ό,τι αλλού, η καινοτομία πρέπει να ανταποκρίνεται σε απαιτήσεις δεοντολογίας και ασφάλειας, από τον σχεδιασμό μέχρι τη χρήση. Η ανάπτυξη ενός κλάδου τεχνητής νοημοσύνης στον χώρο της υγείας απαιτεί πρόσβαση σε επαρκή και ποιοτικά δεδομένα. Επιτόπιες εμπειρίες τύπου «δοκιμαστηρίου δεδομένων» θα ήταν ευπρόσδεκτες για να βοηθήσουν επί αυτού τις ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

3.3.2. Οι ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις, που εκπροσωπούνται σε μεγάλο βαθμό στον ιατρικό εξοπλισμό (το 95 % των 32 000 επιχειρήσεων του κλάδου) και τις υπηρεσίες, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της καινοτομίας και της παραγωγικότητας (47 % των εταιρειών έχουν ήδη υιοθετήσει μια τεχνολογία τεχνητής νοημοσύνης).

3.3.3. Ωστόσο, βρίσκονται αντιμέτωπες με το υψηλό κόστος της έρευνας και ανάπτυξης (E & A) και τους μακρούς κύκλους της καινοτομίας, τις πολύπλοκες διαδικασίες χορήγησης άδειας κυκλοφορίας και το δεσμευτικό πλαίσιο του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ).

3.3.4. Η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου αξιόπιστων δεδομένων για την υγεία, καθώς και η προσέλκυση «υβριδικών» υπαλλήλων που να κατέχουν και το επάγγελμα και τις ψηφιακές τεχνικές, θα μπορούσε να ευνοήσει την ανάπτυξη —μεταξύ άλλων και στις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις— καινοτόμων λύσεων, που να οδηγούν σε οικονομίες, για πιο βιώσιμα και ανθεκτικά συστήματα περιθαλψής ⁽¹⁵⁾.

3.4. Ελευθέρια επαγγέλματα ⁽¹⁶⁾

3.4.1. Δεδομένης της πολύ ευαίσθητης φύσης των δεδομένων που κατέχουν οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι προκλήσεις όσον αφορά την ιδιωτική ζωή, την εμπιστευτικότητα, τη διαφάνεια και τη μη διακριτική μεταχείριση είναι οξύτερες στον τομέα αυτόν.

3.4.2. Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης για την αυτοματοποίηση των πιο ανιαρών εργασιών αναμένεται να δώσει τη δυνατότητα στους ελεύθερους επαγγελματίες να εστιάσουν εκ νέου στον πυρήνα του επαγγέλματός τους, ώστε να ανταποκρίνονται ακόμη καλύτερα στις ανάγκες των πελατών/ασθενών τους.

3.4.3. Όπως επισημαίνεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ελεύθερα επαγγέλματα 4.0» ⁽¹⁷⁾, η τεχνητή νοημοσύνη εγείρει ερωτήματα ως προς την ειδική σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του ελεύθερου επαγγελματία και του πελάτη του, καθώς και ως προς τις έννοιες της ανεξαρτησίας και της επαγγελματικής ευθύνης. Αυτό σημαίνει, ιδίως, ότι χρειάζεται επανεξέταση των δεοντολογικών κανόνων με ενσωμάτωση των τεχνικών και δεοντολογικών πτυχών που σχετίζονται με την τεχνητή νοημοσύνη, καθώς και καθορισμός νέων απαιτήσεων σε θέματα κατάρτισης και αντίστοιχων δεξιοτήτων (ασφάλεια και ποιότητα των δεδομένων, προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ασφάλεια στον κυβερνοχώρο κ.λπ.).

3.5. Νομικές συμβουλές

3.5.1. Παρά τη σταθερή ανάπτυξη ανεξαρτήτως οικονομικών κύκλων (2,6 % ετησίως μεταξύ 2014 και 2018), η πρόοδος στον κλάδο αυτόν επιβραδύνεται λόγω των προβλημάτων διαφάνειας και στρεβλώσεων, τα οποία επηρεάζουν την τεχνητή νοημοσύνη από τα πρώτα της βήματα σε ένα πεδίο όπου η εμπιστοσύνη βασίζεται στην άμεση ανθρώπινη επαφή.

3.6. Λογιστική/διαχειριστικός έλεγχος

3.6.1. Ο τομέας αυτός, στον οποίο το 2018 δραστηριοποιούνταν 640 000 επιχειρήσεις στην Ευρώπη, κυριαρχείται από τις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις. Δεδομένου ότι το ήμισυ των λογιστικών εργασιών είναι επιλέξιμο για αυτοματοποίηση, η τεχνητή νοημοσύνη αποτελεί ευκαιρία ως προς την προστιθέμενη αξία, καθώς δίνει τη δυνατότητα επανεστίασης της δράσης των επαγγελματιών στις συμβουλές προς τους χρήστες.

⁽¹⁵⁾ Βλέπε ιδίως τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ΕΕ C 341 της 24.8.2021, σ. 76, και τη γνωμοδότηση ΕΕ C 517 της 22.12.2021, σ. 56 σχετικά με το συντονισμένο σχέδιο για την τεχνητή νοημοσύνη, αλλά και την έκθεση στρατηγικής ανάλυσης προοπτικών του 2021 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

⁽¹⁶⁾ Σύμφωνα με τον ορισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα ελευθέρια επαγγέλματα περιλαμβάνουν «δραστηριότητες οι οποίες, μεταξύ άλλων, εμφανίζουν έντονο πνευματικό χαρακτήρα, απαιτούν υψηλό επίπεδο προσόντα και συνήθως υπόκεινται σε συγκεκριμένη και αυστηρή επαγγελματική ρύθμιση» (απόφαση C-267/99, I-7467, 2001).

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 286 της 16.7.2021, σ. 8.

3.6.2. Και στους δύο αυτούς κλάδους, και ιδίως για να αποτραπεί ο κίνδυνος υποκλοπής των δεδομένων στον δεύτερο, είναι ιδιαίτερα επιθυμητή η επιμόρφωση υβριδικών προφίλ, που να συνδυάζουν νομική ή λογιστική και πληροφορική.

Βρυξέλλες, 19 Ιανουαρίου 2022.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG
